

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion vakuusrahastosta annettua lakia siten, että Valtion vakuusrahastoon perustetaan toimiohjelautakunta. Ehdotuksen mukaan lautakunnan tehtävänä olisi antaa omaisuudenhoitoyhtiöitä sitovia toimiohjeita erityistarkastusten perusteella ajettavissa vahingonkorvaus- ja rikosoikeudenoikeudenkäynteihin

liittyvissä asioissa sekä vahvistaa omaisuudenhoitoyhtiöiden ylivelkaantuneiden luottoasiakkaiden saatavien perintää ja velkajärjestelyjä koskevat periaatteet.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/1992) 3 §:n mukaan, sellaisena kuin se on muutettu 1 päivänä toukokuuta 1996 voimaantulleella lailla (245/1996), Valtion vakuusrahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jota hoitaa ministeriö. Valtio-neuvoston ohjesäännön mukaan Valtion vakuusrahasto kuuluu valtiovarainministeriön toimialaan.

Valtiovarainministeriön 17 päivänä marraskuuta 1997 vahvistettuun työjärjestykseen, sellaisena kuin se on muutettu 15 päivänä tammikuuta 1998, on otettu liitteeksi muun muassa määräykset ministeriön päätöksenteosta Valtion vakuusrahastoa koskevissa asioissa. Työjärjestyksen liitteen 10 §:n mukaan ministeri ratkaisee kaikki rahastoa koskevat periaatteellisesti tärkeät ja laajakantoiset asiat. Lisäksi liitteessä on lueteltu asiat, jotka ministeri aina ratkaisee. Näitä ovat

muun muassa valtion vakuusrahastosta annetun lain 14 a §:n mukaisesti suoritettujen erityistarkastuksen perusteella nostetussa vahingonkorvausoikeudenkäynnissä annettuun tuomioon tyytyminen ja siitä valittaminen sekä päätökset, jotka koskevat kanteen nostamista tai siitä luopumista, sovintotarjouksen hyväksymistä tai tekemistä ja takavarikon poistamista. Muut ministeriön ratkaistaviksi kuuluvat oikeudenkäyntiasiat ratkaisee työjärjestyksen mukaan rahoitusmarkkinaosaston päällikkö tai ministerin määrämä rahoitusmarkkinaosaston finanssineuvos.

Valtion vakuusrahastossa on lisäksi parlamentaarisenä toimielimenä Valtion vakuusrahaston valtuusto, jolle kuuluu laissa tarkemmin säädetyt tehtävät.

Valtion vakuusrahastosta annettuun lakiin on otettu omaisuudenhoitoyhtiöiden toimintaa ja päätöksentekomenettelyä koskevia erityissäännöksiä. Lain 14 §:n 2 momentin mukaan ministeriö käsittelee asiat, jotka koske-

vat toimiohjeiden antamista yhtiöille samoin kuin valtion etujen turvaamista sekä yhtiöitä yhteisesti koskevia hallinnointiperiaatteita. Käytännössä toimiohjetta pidetään omistajan omaisuudenhoitoyhtiölle antamana velvoittavana tahdonilmaisuna. Ministeriö voi antaa toimiohjeen myös omaisuudenhoitoyhtiön tytäryhtiöille, joita valtio ei suoraan omista.

Ministeriö on antanut toimiohjeita lähinnä edellä mainittuihin vahingonkorvaus- ja rikosasioihin liittyen. Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:lle tai sen tytäryhtiöille on tähän mennessä annettu kaikkiaan noin 150 vahingonkorvaus- ja rikosasioihin liittyvää toimiohjetta. Toimiohjeita noin 60 on valtiovarainministeriön antamaa ja loput Valtion vakuusrahaston aiempaan organisaatioon kuuluneen johtokunnan antamia.

Valtiovarainministeriö voi monella tavalla vaikuttaa omaisuudenhoitoyhtiöiden toimintaan. Tämä mahdollisuus sillä on omistajavallan käyttäjänä sekä valtion vakuusrahastosta annetun lain perusteella. Kysymys ei siten ole niinkään siitä, onko ministeriöllä riittävästi keinoja puuttua omaisuudenhoitoyhtiöiden toimintaan vaan siitä, onko ministeriö sopiva päätöksentekoelein yksittäisissä vahingonkorvaus- ja rikosasioissa.

Valtio ei ole pankkikriisin seurauksena syntyneissä oikeudenkäynneissä itse asianosaisena. Kantajana on säännönmukaisesti pankkitukea saanut omaisuudenhoitoyhtiö tai talletuspankki. Oikeudenkäynteihin liittyy merkittävä yhteiskunnallinen intressi. Tämän vuoksi valtiovarainministeriön on huolehdittava siitä, että pankkikriisiin liittyvät vastuukysymykset selvitetään huolellisesti. Yksittäistapauksellinen, oikeudenkäynteihin liittyvä päätöksenteko soveltuu kuitenkin huonosti ministeriön toimenkuvaan. Sovintoratkaisuja valmisteltaessa sovinnon kohteena on käytännössä lainvoimainen korvaustuomio. Tällöin valtion ylinten toimielinten tehtäväjaon kannalta voidaan pitää ongelmallisena sitä, että ministeriö joutuu sovintoratkaisun perusteeksi arvioimaan osin samoja seikkoja kuin tuomioistuin. Erityistarkastuksiin liittyvissä vahingonkorvaus- ja rikosasioissa voi tulla myös esiin eri tyyppistä asiantuntemusta vaativia kysymyksiä.

Lisäksi oikeudenkäynneistä riippumattomissa ylivelkaantuneiden luottoasiakkaiden vapaaehtoisissa velkajärjestelyissä omaisuudenhoitoyhtiöiden tulisi välttää muita velkajärjymiä tiukempaa linjaa.

Tämän vuoksi ehdotetaan valtion vakuus-

rahastosta annettua lakia muutettavaksi niin, että lakiin lisätään uusi 5 §, jonka mukaan Valtion vakuusrahastossa olisi toimiohjelautakunta. Valtioneuvoston yleisistunto asettaisi lautakunnan, jossa olisi enintään viisi jäsentä. Tarkoituksena olisi, että lautakunnassa olisi kahden valtiovarainministeriön edustajan lisäksi jäsenenä vahingonkorvaus-, ulosotto- ja velkajärjestelyasioiden asiantuntijat. Jäsenet toimisivat tehtävässään virkavastuulla.

Lautakunnan tehtävänä olisi antaa toimiohjeita omaisuudenhoitoyhtiöille suoritettua erityistarkastuksen perusteella ajettavissa vahingonkorvaus- ja rikosasioidenkäynteihin ja niitä koskevien tuomioiden täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa. Lisäksi lautakunta vahvistaisi omaisuudenhoitoyhtiöiden ylivelkaantuneiden luottoasiakkaiden saattavien perintää ja velkajärjestelyjä koskevat periaatteet. Lautakunnan kokouksesta päätösvaltaisuudesta, päätöksentekomenettelystä ja jäsenien palkkioista määrättäisiin säännöissä, jotka valtiovarainministeriö vahvistaisi. Samassa yhteydessä myös lain 14 §:n 2 momenttia tarkennettaisiin siten, että edellä mainittuja asioita koskevat toimiohjeet omaisuudenhoitoyhtiöille antaa lautakunta.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole olennaisia vaikutuksia valtiontalouteen. Lautakunnan jäsenille maksettavat kokouspalkkiot lisäävät Valtion vakuusrahaston menoja.

3. Asian valmistelu

Valtioneuvoston 23 päivänä lokakuuta 1997 asettama ja 22 päivänä tammikuuta 1998 toimenpide-ehdotuksensa jättänyt ministerityöryhmä harkitsi eri vaihtoehtoja vahingonkorvaus- ja rikosasioihin liittyvän päätöksentekojärjestelmän kehittämiseksi. Ministerityöryhmä ehdotti, että näissä asioissa tulisi oikeus toimiohjeen antamiseen siirtää ministeriöltä erikseen perustettavalle lautakuntatyypilliselle toimielimelle, jossa olisi edustettuna muun muassa vahingonkorvaus-oikeuden, ulosottoimen ja velkajärjestelyasioiden tuntemus. Tällaista kollegiaalista päätöksentekomenettelyä ministerityöryhmä piti muun muassa sen tuoman monipuolisen asiantuntijapanoksen perusteella parhaana vaihtoehtona. Keskeiset säännökset lautakun-

nasta tulisi työryhmän mukaan antaa laissa.

Lisäksi työryhmän mielestä omaisuudenhoitoyhtiöiden varsinaiseen liiketoiminta-alueeseen kuuluvan luottohallinnon osalta tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, etteivät omaisuudenhoitoyhtiöt noudata luottoasiakkaisiinsa nähden erityisesti vapaaehtoisissa velkajärjestelyasioissa perusteettomasti muita velkojaryhmiä tiukempaa linjaa. Työryhmä ehdottikin, että edellä mainitun lautakunnan tehtäviin voisi kuulua myös yleisten periaatteiden vahvistaminen toimiohjein velkajärjestelyä koskevissa asioissa ja erityisistä syistä lautakunta voisi antaa toimiohjeen myös yksittäistä asiakasta koskevassa asiassa, esimerkiksi silloin, jos asia on periaatteellisesti tärkeä.

Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n toiminnan parlamentaarista valvontaa varten asetettu tarkastusvaliokunta on myös selvittänyt vahingonkorvausasioihin liittyvää päätöksentekomenettelyä. Valiokunta on 8 päivänä joulukuuta 1997 antanut asiasta valtiovarainministeriölle lausunnon. Valiokunta

katsoi, että vahingonkorvausasioissa päätöksentekomenettelyä tulisi Valtion vakuusrahostossa ja valtiovarainministeriössä kehittää esimerkiksi siten, että ainakin linjaratkaisut ja merkittävät yksittäiset ratkaisut tehtäisiin kollegiossa. Ministerityöryhmän toimenpideehdotus ja tarkastusvaliokunnan kannanotto olivat siis samansuuntaisia.

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä ja valmistelussa on otettu huomioon edellä mainitun ministerityöryhmän ehdotus ja Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n tarkastusvaliokunnan lausunto. Lakiehdotuksesta pyydettiin lausunto oikeusministeriöltä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion vakuusrahostosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion vakuusrahostosta 30 päivänä huhtikuuta 1992 annetun lain (379/1992) 14 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 245/1996, sekä lisätään mainitulla lailla (245/1996) kumotun 5 §:n tilalle uusi 5 § seuraavasti:

5 §

Toimiohjelauslautakunta

Rahastossa on toimiohjelauslautakunta, jossa on viisi jäsentä. Lautakunnan jäsenet nimitetään neljäksi vuodeksi kerrallaan valtioneuvoston yleisistunto. Lautakunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Lautakunnan tehtävänä on antaa toimiohjeita 1 §:n 4 momentissa tarkoitetuille yhtiöille 14 a §:n nojalla suoritetun erityistarkastuksen perusteella ajettaviin vahingonkorvaus-

ja rikosoikeudenkäynteihin ja niissä annettujen tuomioiden täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa sekä vahvistaa yhtiöiden ylivelkaantuneiden luottoasiakkaiden saatavien perintää ja velkajärjestelyjä koskevat periaatteet.

Lautakunnan kokoontumisesta, päätösvaltaisuudesta, päätöksentekomenettelystä ja jäsenten palkkioista määrätään rahaston säännöissä, jotka ministeriö vahvistaa.

14 §

Ministeriö käsittelee asiat, jotka koskevat

valtion edustajan määrämistä valtion tai rahaston omistamien 1 §:n 4 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden yhtiökokouksiin ja, ellei asia 5 §:n nojalla kuulu toimiohjelauskunnalle, toimiohjeiden antamista yhtiöille samoin kuin valtion etujen turvaamista sekä

yhtiöitä yhteisesti koskevia hallinnointiperiaatteita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 1998.

Helsingissä 8 päivänä toukokuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Jouko Skinnari

Laki**valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion vakuusrahastosta 30 päivänä huhtikuuta 1992 annetun lain (379/1992) 14 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 245/1996, sekä *lisätään* mainitulla lailla (245/1996) kumotun 5 §:n tilalle uusi 5 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Toimiohjelautakunta

Rahastossa on toimiohjelautakunta, jossa on viisi jäsentä. Lautakunnan jäsenet nimittää neljäksi vuodeksi kerrallaan valtioneuvoston yleisistunto. Lautakunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Lautakunnan tehtävänä on antaa toimiohjeita 1 §:n 4 momentissa tarkoitetuille yhtiöille 14 a §:n nojalla suoritettun erityistarkastuksen perusteella ajettaviin vahingonkorvaus- ja rikosoikeudenkäynteihin ja niissä annettujen tuomioiden täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa sekä vahvistaa yhtiöiden ylivelkaantuneiden luottoasiakkaiden saatavien perintää ja velkajärjestelyjä koskevat periaatteet.

Lautakunnan kokoontumisesta, päätösvaltaisuudesta, päätöksentekomenettelystä ja jäsenten palkkioista määrätään rahaston säännöissä, jotka ministeriö vahvistaa.

14 §

Ministeriö käsittelee asiat, jotka koskevat valtion edustajan määrämistä valtion tai rahaston omistamien 1 §:n 4 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden yhtiökokouksiin ja toimiohjeiden antamista yhtiöille samoin kuin valtion etujen turvaamista sekä yhtiöitä yhteisesti koskevia hallinnointiperiaatteita.

14 §

Ministeriö käsittelee asiat, jotka koskevat valtion edustajan määrämistä valtion tai rahaston omistamien 1 §:n 4 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden yhtiökokouksiin ja, *ellei asia 5 §:n nojalla kuulu toimiohjelautakunnalle*, toimiohjeiden antamista yhtiöille samoin kuin valtion etujen turvaamista sekä yhtiöitä yhteisesti koskevia hallinnointiperiaatteita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1998.
